

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. De nomine liberi arbitrij & voluntatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT PRIMVM.

De nomine liberi arbitrij & voluntatis.

VT autem ab ipso nomine incipiamus, liberum arbitrium quidam proprie dici putant de actu rationis simul & voluntatis, ut arbitrium idem sit quod iudicium, sicut arbitrii pro iudicare nonnunquam usurpari solet, & ita dicatur arbitrium propter rationem, liberum propter voluntatem. Hinc sanctus Bernardus: *Is ergo talis consensus ob voluntatis inamissibilem libertatem & rationis quod semper secum portat ubique indeclinabile iudicium, non incongrue dicitur, ut arbitror, liberum arbitrium, ipse liber sui propter voluntatem, ipse iudex sui propter rationem.* Et paulo post: *Quapropter huiusmodi voluntarium consensum puto non incongrue esse, quod solet liberum arbitrium appellari, ut liberum referatur ad voluntatem, arbitrium ad rationem.* Idem videtur sentire Auctor hypognostici antiquus ac doctus, dum dicit arbitrium ab arbitando rationali consideratione vel discernendo quid eligat, quidve recuset, puto quod nomen accepit: ideo liberum dictum quod in sua positum sit potestate, habens agenda quod velit possibilia. Et Magister sententiarum: *Liberum arbitrium est facultas rationis & voluntatis &c. Liberum quantum ad voluntatem que ad utrumlibet electi potest, arbitrium vero quantum ad rationem, cum est facultas vel potentia illa, cuius etiam est discernere inter bonam & malam.* Hanc discretionem rationis indicat ibidem, sicut & Auctor hypognostici iam citatus, antecedere ante voluntatis electionem, ut potest que velut lucem voluntati preferat ut eligere possit: Bernardus vero, quod mirum videri queat, potius vult eam voluntatis esse pedilequam, ut de ipsa voluntatis electione bona vel mala iudicet: Sic enim loquitur: *Et merito libertatem conitatur iudicium, quoniam quidem quod liberum sui est, profecto ubi peccat, ubi se iudicat, Est autem iudicium quia in se profecto, si peccat, patitur quod nolit, qui non peccat, nisi velit.* Et inferius: *Quapropter voluntarium liberumque consensum, ex quo & omne sui constat pendere iudicium &c. puto liberum arbitrium appellari.* Et multis interpositis: *Ex hac ergo tantum libertate, qua liberum est voluntati seipsam iudicare, vel bonam si bono, vel malam si malo consenserit, quippe que in neutro nisi certe volendo consensisse se sentit, liberum a bitrium credimus nominari.* Sed quicquid sit de sancti Bernardi mente & aliorum sententia, ex Augustini scriptis satis manifestum est, per liberum arbitrium non nisi solus voluntatis potentiam vel actum significari, utpote qui solus proprie & immediate liber sit, ratio vero non nisi mediante voluntate. Patet hoc ex eo quod passim Augustinus liberum arbitrium sine discrimine vocare soleat, liberum voluntatis arbitrium, voluntatis arbitrium, arbitrium libertatis, liberam voluntatem: Hinc Epistola centesima septima: *quo-*

A modo dicuntur negare liberum voluntatis arbitrium, qui consentunt omnem hominem &c. non nisi sua libera credere voluntate. Et Epistola centesima sexta: *Quod eis ad magnum imputaretur sacrilegium, si iam in eis aliquid valeret voluntatis arbitrium.* Et paulo post negat alius liberum voluntatis arbitrium esse tribuendum. Et libro secundo de peccatorum meritis dicit quosdam tantum presumere de libero humana voluntatis arbitrio, ut ad non peccatum nec adjuvandos nos divinitus opinentur, semel ipsi naturæ concessa libera voluntatis arbitrio. Et in Epistola octogesima nona: *Lex est etenim in ratione hominis, qui iam utitur arbitrio libertatis naturaliter in corde conscripta.* Et ibidem cum pramississet, ad hoc se intelligam habere quantum possum liberum arbitrium &c. statim subiungit apertissime: *Hac enim voluntas libera, tanto est liberior quanto sanior &c.* Et evidentissime in libris de libero arbitrio disputans cum Evodio, utrum debuerit homini à Deo liberum arbitrium dari, indifferenter id semper nominat, liberum arbitrium, & liberam voluntatem, & liberum voluntatis arbitrium. Hinc in libro de gratia & libero arbitrio, ut probet in homine esse liberum arbitrium, non aliud probat quam inesse homini voluntatem, hoc est, motum volendi. Unde prolatus multis divinarum Scripturarum testimonijs, quæ jubent hominem velle vel nolle, concludit Augustinus: *Nempe ubi dicitur nisi hoc & noli illud; & ubi ad aliquid faciendum vel non faciendum in divinis motibus opus voluntatis existit, factum liberum demonstratur arbitrium.* Et forsitan interius: *Vtique cui dicitur noluisse, arbitrium sine dubio voluntatis eius convenit: velle enim & nolle proprie voluntati est.* Nam arbitrium voluntatis seu liberæ voluntatis nihil significat aliud in ista phrasi apud Augustinum usitatissima, quam arbitrium volendi. Quid quod alibi expressis verbis liberum arbitrium à ratione distinguit? *Ecclesia in omnibus ad eam pertinetibus hominibus, qui iam ratione mentis utuntur, & voluntatis arbitrio ei veraciter dicit: Dimitte nobis &c.* Unde quod paulo superius in eadem Epistola præmiserat: *Porro si iam uteretur (parvuli) rationis & voluntatis arbitrio, non significat liberum arbitrium ex ratione & voluntate esse compositum, sed potius contrarium insinuat cupit.* Nam per arbitrium rationis, significat rationem mentis, ut supra dicentem audivimus, per arbitrium voluntatis, proprie liberum arbitrium: utrumque enim arbitrium vocari potest, etsi non utrumque liberum. Vel certe indicat liberum voluntatis arbitrium, nunquam sine ratione præeunte in suum actum surgere. Et ista sententia eodem modo à prospero & Fulgentio docta fuit, qui Augustinum sequi solent: sed omnium

L. lib. de lib.
arb. non pro-
cedit ab initio.

L. 3. hypog.
l. 4.

In 2. dist. 2.

Eius sap. cit.

F. de lib. 22
l. 8. sequi.

L. de lib. 22
l. 8. an.

Cap. 3.

Epist. 57.

omnium apertissime à sancto Ioanne Damasceno, qui etiam Patrum antiquorum definitionem non aliam fuisse tradit, quam quod liberum arbitrium sit voluntas: *Cum divina natura, inquit, suapte natura liberum arbitrium, volendi que facultatem habeat, homo quoque ut ipsius imago arbitri libertate volendi que facultate naturaliter prae datus erit. Quippe Patres liberum arbitrium voluntatem esse definiunt.*

Observatione vero dignum est, quod quamvis in phrasibus supradictis liberum voluntatis arbitrium, potentiam ipsam voluntatis quatenus liberam significet, saepe tamen voluntas non ipsam facultatem, sed actum liberum facultatis denotat. Testimonia sunt innumera in scriptis eius passim obvia: usque adeo ut rara exempla sint, quamvis nonnulla sint, in quibus pro potentia sumatur. Nam & istis ipsis phrasibus, liberum arbitrium voluntatis, arbitrium voluntatis, & similibus idem significari videtur, ac si diceret, arbitrium liberum volendi. Hinc in libris de libero arbitrio:

Quid tam in voluntate, quam ipsa voluntas (id est, ipsum velle) sita est? Quo loco & paulo post facile decies consequenter, voluntas, & bona voluntas, pro volitione sumitur. Et illa in libris de Trinitate: Eadem potentium est voluntas

una: cum & in ipsis qui hoc idem volunt, sua voluntas sit cuique conspicua, alterius autem lateat, quamvis idem velit. Et mox late disputat, quanam sint eadem voluntates, id est, eadem seu earundem rerum volitiones & appetitiones in hominibus. Hinc illud saepissime in Augustino repetitum, quod charitas non sit aliud quam bona voluntas: Quis est, inquit, aliud charitas quam voluntas? Et alibi: Ipsa est charitas qua dicitur voluntas bona. Et in Epistola ad illustrem viduam Iulianam: Proprium arbitrium nisi Dei gratia iuvetur, nec ipsa bona voluntas esse in homine potest. De cuius charitatis & bonae, itemque malae voluntatis causa, quam & defectionem vocat, ex professo disputatur, & sexcenties in illo sensu voces illae repetuntur in libro duodecimo de Civitate. Hinc illa eius expositio frequenter iterata, quod illae duae arbores de quibus Christus mentionem facit, quando dicit, Non potest arbor bona malos fructus facere &c. significant bonam & malam voluntatem, quarum bona sit charitas, mala cupiditas. Hinc omnes affectiones animi, cupiditatem, laetitiam &c. voluntates quaedam esse definit,

in libro decimo quarto de Civitate Dei: Re-

Et inquit voluntatem esse bonum amorem, & voluntatem perversam malum amorem. Hinc denique voluntatem hoc modo definit: Est animi motus cogente nullo, ad aliquid vel non amittendum, vel ad piscendum. Quod idcirco admonendum duxi, ut quando Augustinus bonam & malam voluntatem nominat, sciamus quid loquatur, nec putemus, potentiam voluntatis ab eo, sed ipsos motus animi seu proposita designari. Quidam enim phrasibus Philosophorum recentium assueti, qui voluntatem volitionem vocare solent, antiquorum Patrum, imo ipso genuino latinae linguae usu minus periti, cum voluntatem nominari audiunt, nihil aliud suspicari possunt nisi potentiam voluntatis, & ideo in alienos nonnunquam sensus, planissima auctorum verba detorquent.

Nec tamen iste generalis usus voluntatis pro motu animi sive malo sive bono apud Augustinum perpetuus est. Nam subinde voluntatem peculiari acceptione vocis, pro solo bono motu voluntatis usurpat, cui cupiditas opponatur, tanquam voluntas mala: Quantum est, inquit, quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte si pia est, ut oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum libera est, & in tantum appellatur voluntas, atque in tantum cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Iuxta quam acceptionem alibi docet Christum locutum esse quando dixit: Quaecumque vultis ut faciant vobis homines, haec & vos facite illis. Notat enim nonnullos interpretes addidisse, quaecumque vultis bona, ne quis mala quae vult sibi fieri etiam alijs velit. Sed in graeco nihil tale additum invenitur, sed nudè, quaecumque vultis ut faciant &c. Et hoc unde, inquit Augustinus, nisi quia hoc loco, modo quodam proprio voluntas posita est, quae in malo accipi non potest? Usurpatio ista à Stoicis quibus peculiaris fuit, fluxisse mihi videretur. Nam sapientes dicebant velle, stultos cupere: Voluntas quippe inquebant, appetit bonum, quod facit sapiens. Unde quas Cicero constantias nominavit, Stoici tres esse voluerunt, pro tribus perturbationibus nempe vitiosis, in animo sapientis: pro cupiditate voluntatem, pro laetitia gaudium, pro metu cautionem. Sapientem ergo dicebant velle, gaudere, cavere; stultum non nisi cupere, laetari, metuere, contristari. sed de istis vocum acceptionibus satis.

Quantum est, inquit, quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte si pia est, ut oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum libera est, & in tantum appellatur voluntas, atque in tantum cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Iuxta quam acceptionem alibi docet Christum locutum esse quando dixit: Quaecumque vultis ut faciant vobis homines, haec & vos facite illis. Notat enim nonnullos interpretes addidisse, quaecumque vultis bona, ne quis mala quae vult sibi fieri etiam alijs velit. Sed in graeco nihil tale additum invenitur, sed nudè, quaecumque vultis ut faciant &c. Et hoc unde, inquit Augustinus, nisi quia hoc loco, modo quodam proprio voluntas posita est, quae in malo accipi non potest? Usurpatio ista à Stoicis quibus peculiaris fuit, fluxisse mihi videretur. Nam sapientes dicebant velle, stultos cupere: Voluntas quippe inquebant, appetit bonum, quod facit sapiens. Unde quas Cicero constantias nominavit, Stoici tres esse voluerunt, pro tribus perturbationibus nempe vitiosis, in animo sapientis: pro cupiditate voluntatem, pro laetitia gaudium, pro metu cautionem. Sapientem ergo dicebant velle, gaudere, cavere; stultum non nisi cupere, laetari, metuere, contristari. sed de istis vocum acceptionibus satis.

Usurpatio ista à Stoicis quibus peculiaris fuit, fluxisse mihi videretur. Nam sapientes dicebant velle, stultos cupere: Voluntas quippe inquebant, appetit bonum, quod facit sapiens. Unde quas Cicero constantias nominavit, Stoici tres esse voluerunt, pro tribus perturbationibus nempe vitiosis, in animo sapientis: pro cupiditate voluntatem, pro laetitia gaudium, pro metu cautionem. Sapientem ergo dicebant velle, gaudere, cavere; stultum non nisi cupere, laetari, metuere, contristari. sed de istis vocum acceptionibus satis.

CAPVT SECVNDVM.

Liberum opponitur servo, captivo, dominationi alterius subjecto.
Est esse inalligatum, inimpeditum &c.

VT autem ad veram liberi arbitrii intelligentiam à notioribus ad ignotiora nitamur, manifestum est in ipso nomine liberi arbitrii, libertatem sonare. Libertas autem in consuetudine latinae linguae, duobus modis dicitur. Usurpari enim hoc

verbum ita solet, ut panè quicumque liberatur, intelligatur periculum aliquod evadere, carere molestijs, ut cum liberari dicitur à morte, infirmitate, naufragio. *Vitate dicitur, inquit Augustinus, non tamen proprie. Proprie verò liberare est liberum facere. Libertas autem*